

Osrednje težave pri uporabi podatkovnih baz *Evrokorpus in Evroterm*

■ IZVLEČEK

Spletni podatkovni bazi *Evrokorpus* in *Evroterm* sta pomembni orodji za strokovne prevajalce, predvsem zaradi svojega obsega, zaradi strokovnosti njunih ustvarjalcev in zaradi rednega ažuriranja. Pri vnašanju terminov, prevodnih ustreznic in kontekstov, v katerih se termini pojavljajo, sodeluje veliko zunanjih sodelavcev, kar je hkrati prednost in slabost obeh baz. Zaradi decentraliziranega pristopa je za posamezne termine pogosto vnesenih nepotrebno veliko ekvivalentov, to pa otežuje delo prevajalcem.

KLJUČNE BESEDE: splet, besedilni korpus, podatkovna zbirka, *Evrokorpus*, *Evroterm*

■ ABSTRACT

The Main Problems in Using the *Evrokorpus* and *Evroterm* Databases

The internet databases *Evrokorpus* and *Evroterm* are important tools for technical translators, especially due to their size, the professionalism of their compilers and the need for their regular updating. Many external translators are contributing terms, their translation equivalents and contexts, which is at the same time both the advantage and the drawback of the databases. Often too many translation equivalents are unnecessarily included, thus complicating work for translators.

KEY WORDS: internet, text corpus, database, *Evrokorpus*, *Evroterm*

Pred vstopom Slovenije v Evropsko unijo so se morali slovenski prevajalci spoprijeti z ogromno količino pravnih dokumentov, ki jih je bilo treba prevesti, predvsem iz angleščine v slovenščino in v nasprotni smeri. Kot poroča Željko (2002, str. 1), so pri delu naleteli na težave zaradi novih terminov, zaradi nepopolnih in zastarelih splošnih slovarjev, zaradi uporabe različnih terminov z istim pomenom v novih pravnih slovarjih in zaradi razpršenosti terminologije posameznih znanstvenih področij v številnih tiskanih in spletnih slovarjih. Edina rešitev je bila izdelava nove slovenske terminološke baze, ki bi omogočila harmonizacijo terminologije ter kakovostno prevajanje pravnega reda Skupnosti in drugih dokumentov. Nastajati je začela terminološka zbirka *Evroterm*¹, kasneje pa še korpus besedil *Evrokorpus*².

¹ *Evroterm*. [Spletna različica]. Dostopno na: <http://www.evroterm.gov.si/>

² *Evrokorpus*. [Spletna različica]. Dostopno na: <http://www.evrokorpus.gov.si/>

EVROTERM IN EVROKORPUS

Kot trdi Željko (2002, str. 5), je *Evroterm* najpopolnejši spletni slovar, ki vsebuje slovenski jezik. Avgusta 2005 je bilo v njem zbranih skoraj 67.000 vpisov (leto prej dobrih 61.000), po podatkih iz julija 2004 pa opravijo uporabniki v njem v povprečju skoraj 14.000 iskanj na dan.³ Po klasifikaciji terminoloških podatkovnih baz Cabréjeve (1999, str. 178) spada v kategorijo informativnih bank podatkov, katerih namen je širiti ustrezno terminologijo, med drugim pa naj bi zagotovil standardizacijo terminologije v dokumentih, ki so povezani s predpristopnimi dejavnostmi Republike Slovenije, in v dokumentih, povezanih s projektom priprave slovenskih različic evropskih pravnih aktov. Javno dostopno bazo *Evroterm* uporabljajo predvsem prevajalci, ki delajo v Sloveniji in tujini, diplomati v tujini ter strokovnjaki iz javnega in zasebnega sektorja, pa tudi novinarji, študenti prevajalstva in drugi študenti. Uporaba baze po podatkih Službe Vlade RS za evropske zadeve ves čas narašča.

Podatki v *Evrotermu* so uporabnikom na voljo v obliki slovarja in v obliki korpusa; obe zbirki sta prepleteni. Korpus se imenuje *Evrokorpus* in je v uporabi od leta 2002 (Željko, 2002, str. 1). Kot navaja Lajovic (1999), so korpusi »velike eno- ali večjezične zbirke besedil, ki naj predstavljajo jezik v njegovi dejanski rabi«. Namenjene so enaki rabi kot primeri rabe pri opisu večpomenskih terminov v splošnih slovarjih: predstavljajo, v kakšnih kontekstih se lahko posamezen termin pojavi in kakšen pomen ima lahko glede na konkreten kontekst.

Evrokorpus je dvojezični korpus prevodov pravnega reda Skupnosti; sestavljen je iz pomnilnikov prevodov pravnih aktov EU in prevodov, ki nastajajo v Sektorju za prevajanje Službe Vlade RS za evropske zadeve. Vsebuje prevodne enote v angleščini in slovenske prevode teh enot, tako da spada po Željku (2002, str. 3) med najpreprostejše dvojezične korpusse. Aprila 2005 je bilo v njem 22 milijonov besed (julija 2004 še 8,7 milijona) ali okoli 11 milijonov besed v posameznem jeziku, kar pomeni več kot 600.000 prevodnih enot. Namenjen je predvsem prevajalcem pravnih in drugih besedil, povezanih z EU, strokovnjakom in pravnikom, ki sodelujejo pri pripravi slovenskih različic pravnega reda Skupnosti. Kadar prevajalec ne pozna ustreznice iskanega termina v nekem kontekstu (na primer, če tega termina ne najde v drugih slovarjih) in bi rad preveril, kako so termin doslej prevajali drugi prevajalci, lahko po *Evrokorpusu* išče dvojezično; če pozna ustreznico termina, a ga zanimajo posebnosti rabe (to je pomembno predvsem, če prevajalec ne prevaja v materni jezik), pa lahko po bazi išče enojezično.

³ Web Server Statistics for www.gov.si. [Spletna različica].

Dostopno na: <http://www.sigov.si/stat/html#req> (4. 8. 2004)

PRIPOROČILA ZA PREVAJANJE TERMINOV

Podatkovni bazi *Evroterm* in *Evrokorpus* vsebujeta jezik za posebne namene, strokovni jezik, ki ga pri delu uporabljajo strokovnjaki z različnih področij. Najpomembnejša značilnost jezika za posebne namene v primerjavi z jezikom za splošne namene, ki ga uporabljamo pri vsakdanjem sporazumevanju, je večja natančnost pri poimenovanju – vsak termin naj bi, če je to le mogoče, poimenoval samo en koncept⁴. To morajo upoštevati uporabniki terminov, tisti, ki poimenujejo nove koncepte, in prevajalci, ki strokovno besedilo prevajajo v drug jezik. Vsak termin naj bi prevajali samo z eno ustreznico, ta pa naj bi se uporabljala samo za en koncept (če je to mogoče glede na pomenski polji termina in ustreznice).

Termini naj bi bili enopomenski, hkrati pa tudi, kot priporoča Mednarodna organizacija za standardizacijo ISO (2003, str. 25–27):

- transparentni (termin je transparenten, če lahko iz njega brez definicije vsaj delno razberemo koncept, ki ga označuje);
- konsistentni (termini, ki so že v rabi, in novi termini morajo biti konsistentni v vsem sistemu konceptov – v vsem jeziku za posebne namene posamezne stroke);
- primerni (novi termini se morajo prilagoditi domačim, ustaljenim vzorcem v neki jezikovni skupnosti, biti morajo čim nevtralnější in brez konotacij);
- jezikovno gospodarni (čim jedrnatejši);
- primerni za izpeljave (omogočati morajo ustvarjanje izpeljank);
- slovnično pravilni (upoštevati morajo morfološke, morfosintaktične in fonološke norme jezika, v katerega jih umestimo) in
- v domačem jeziku (čeprav veliko terminov nastane s sposojanjem iz drugih jezikov, moramo pri izbiri najustreznejšega termina, če se le da, dati prednost izrazom iz domačega jezika).

Ta priporočila niso pomembna le za tvorbo novih terminov, saj je ta večinoma domena strokovnjakov, ki na posameznem področju ustvarjajo nove koncepte in nova poimenovanja zanje, ampak tudi za prevajalce. V diplomskem delu sem na izbrani skupini leksikalnih elementov preverjal, ali tudi ustvarjalci baz *Evroterm* in *Evrokorpus* upoštevajo ta priporočila. Posvetil sem se predvsem pravilu, da je treba, če je to le mogoče, vsak termin prevajati z eno ustreznico. Kadar sem naletel na več ustreznice za en termin, sem primernost posamezne ustreznice tehtal tudi prek priporočil ISO.

⁴ Termin, predvsem kratice, lahko pomenijo različne koncepte v različnih strokah, v isti stroki pa naj bi vsak termin označeval samo en koncept.

POMISLEKI OB UPORABI *EVROTERMA* IN *EVROKORPUSA*

V diplomskem delu sem analiziral termine, ki vsebujejo angleško besedo *law*, in besede iz njene besedne družine. Te termine sem izbral zato, ker spadajo v pravni strokovni jezik, to pa je jezik, v katerem je pravilen prevod še posebno pomemben, saj lahko že rahlo drugačen pomen prevedenega termina spremeni pomen celotnega besedila. Prevajanje pravnih besedil, ki nastajajo na ravni EU in na ravni posameznih držav članic (ta besedila so zajeta v obeh podatkovnih bazah), je še posebno težavno tudi zato, ker nekatera nastajajo v okviru anglosaškega prava (v Veliki Britaniji), druga pa v okviru kontinentalnega prava (v državah celinske Evrope); posamezni termini lahko, kot navaja tudi Novak (2004, str. 14–15), v enem pravnem sistemu označujejo povsem drug koncept kot v drugem pravnem sistemu, zato je prevajanje takih besedil izjemno zahtevno.

Analizo sem opravil od julija do decembra 2004; analiziral sem 82 terminov, vsakega v vseh kontekstih, v katerih se je pojavljal v *Evrokorpusu*. Tako sem analiziral 7287 kontekstov za različne termine. Za vsak termin, ki sem ga vključil v analizo, sem skušal najti ustrezno angleško definicijo (ali definicije, če je šlo za večpomenski termin), nato sem to primerjal z definicijo (ali definicijami) slovenskih ustreznice, ki sta jih za posamezen termin ponujala *Evroterm* in *Evrokorpus*. Čeprav sem uporabljal več kot 30 splošnih in posebnih slovarjev ter pravnih priročnikov, pa tudi približno toliko drugih specializiranih virov (predvsem spletnih), mi nekaterih angleških in slovenskih definicij ni uspelo najti. To je ena od težav, s katero se strokovni prevajalci redno spoprijemajo, saj novi koncepti in s tem novi termini nastajajo tako hitro, da je včasih nemogoče priti do definicij. Prav zato je še toliko pomembnejša kakovost prevodov v *Evrotermu* in *Evrokorpusu*, saj sta to najpomembnejša vira za slovenske prevajalce pri iskanju ustreznice za nove, neznane termine.

Toda niti na ti dve podatkovni bazi se prevajalci, kot sem ugotovil v analizi, ne smejo povsem zanesti – čeprav odgovorni za *Evroterm* trdijo, da je povprečna zanesljivost izraza v terminološki zbirki 4 (pri čemer pomeni 1 najmanjšo zanesljivost in 5 največjo zanesljivost). Od 54 parov termin-ustreznica(e), ki sem jih glede na dostopnost definicij lahko primerjal, se jih je le 33 (61 %) semantično povsem ujemalo; 19 (35 %) se jih je ujemalo delno (ustreznica ali ustreznice so zajemale ožje ali širše semantično polje kot termin), 2 (4 %) pa se sploh nista ujemala.

Čeprav je vzorec zelo majhen, kaže skrb zbujajoče stanje glede zanesljivosti *Evroterma* in *Evrokorpusa*: če malce poenostavimo, bi lahko rekli, da moramo približno vsak tretji prevod v obeh bazah jemati z rezervo, saj obstaja verjetnost, da se njegov pomen le delno ujema s pomenom izvirnega termina ali se sploh ne ujema. Le zelo široka analiza bi pokazala, ali je to sklepanje pravilno, toda pomembno je, da se na predlagane ustreznice v *Evrotermu* in *Evrokorpusu*

prevajalci ne morejo povsem zanesti, ampak jih morajo preverjati še pri drugih virih – to pa je zelo zamudno opravilo, ki si ga večina strokovnih prevajalcev zaradi časovne stiske ne more privoščiti, zato trpita kakovost prevodov in jasnost prevedenih besedil.

V *Evrokorpusu* so to težavo skušali rešiti tako, da označujejo, na kateri stopnji obdelave je posamezen objavljen kontekst: ali je šele preveden, ali so opravili strokovno redakcijo prevedenega besedila, ali so že opravili pravno redakcijo, ali je kontekst finaliziran. Toda to problema ne odpravi v celoti, saj za številne redkeje uporabljene termine sploh še ni kontekstov, ki bi bili finalizirani (in torej povsem zanesljivi), poleg tega pa se tudi pri že finaliziranih besedilih pojavlja za isti termin v podobnih kontekstih več različnih ustreznice in je prevajalec zopet postavljen pred dilemo, katerega naj izbere.

Baz nisem analiziral s stališča avtorjev baz, ampak s stališča prevajalca – uporabnika baz, ki se spoprijema z vsemi banalnimi težavami svojega poklica in nima niti časa niti virov, da bi si lahko privoščil v *Evrokorpusu* iskati samo finalizirane prevode – porabi pač, kar najde v kratkem času, ki mu je za prevod na voljo. Zato se v analizi nisem oziral na stopnjo obdelave, ampak sem enakovredno obravnaval vse ustreznice. Večina prevajalcev se namreč, kot sem opazil, zanaša na ustreznice, ki jih ponuja *Evroterm*, kjer stopnja obdelave ni označena, zaradi pomanjkanja drugih virov pa pogosto sprejmejo tudi v *Evrokorpusu* navedene ustreznice – če ni drugih, celo tiste na začetnih stopnjah obdelave, saj so ves čas v časovni stiski.

Menim, da bi *Evroterm* postal bistveno kakovostnejše orodje, kot je (čeprav je tudi v sedanjem stanju, to je treba poudariti, neprecenljiv), če bi odgovorni uvedli dodatno fazo pregledovanja vnosov, to je standardizacijo terminov. Čeprav je razumljivo, da se niti v strokovnem jeziku vseh besed in besednih zvez ne da prevesti samo z eno ustreznico, saj ima tudi strokovni termin lahko več pomenov in se lahko prevaja z več ustrezniciami (tak primer je bil na primer v moji analizi termin *illegal*, katerega pomen glede na kontekst zajemajo tri ustreznice, *nezakonit*, *prepovedan* in *na črno*), je vendarle marsikateri angleški termin v *Evrotermu* preveden z nepotrebno veliko slovenskimi ustrezniciami. Zakaj bi termin *legal* prevajali enkrat z ustreznico *zakonit* in drugič z ustreznico *legalen*, če sta slovenski besedi dejansko sopomenki, prva slovenskega izvora in druga sposojen iz tujega, verjetno angleškega jezika? Podoben primer je termin *illegal immigration*, ki je bil v *Evrokorpusu* v času moje analize preveden s kar štiri ustrezniciami s povsem enakim pomenom: *ilegalna migracija*, *nezakonito priseljevanje*, *nezakonita imigracija* in *ilegalno priseljevanje*. Očitno je, da sedanji način dela pri obeh podatkovnih bazah ne zadošča za učinkovito standardizacijo posameznih ustreznice, saj sta v besedilih z oznako finalizirano navedeni ustreznici *ilegalna migracija* in *nezakonito priseljevanje*.

Poleg tega je v obeh podatkovnih bazah slovenski jezik oziroma priporočilo ISO, naj ima domači jezik prednost pred termini, sposojenimi iz tujih jezikov, vse prepogosto odrinjeno na rob: *Evroterm* na primer za termin *illegal immigration* predlaga ustreznico *ilegalne migracije*, čeprav ima ustreznica *nezakonito priseljevanje*, vzeta iz slovenskega jezika, povsem enak pomen in je uporabna v enakih kontekstih. Jasno je, da je vsaka v *Evrotermu* navedena slovenska ustreznica angleškega termina plod kompromisa med zahtevami prevajalcev, lektorjev in širše jezikoslovcev, ki sodelujejo pri projektu, ter zahtevami pravnikov, ki pogosto (ne le pri tem projektu) kažejo odpor do slovenjenja tujih terminov, češ da se pri tem del izvirnega pomena lahko izgubi, vendar menim, da bi tako pomembni orodji, kot sta *Evroterm* in *Evrokorpus*, morali delovati tudi v dobro slovenskega jezika. To pomeni, da bi za to odgovorna Služba Vlade RS za zakonodajo morda morala nekoliko dlje tehtati domačo in iz tujega jezika izposojeno ustreznico kakšnega termina ter pri končni odločitvi vendarle dati večjo težo slovenskemu jeziku – seveda, če pomen domače ustreznice to dopušča. Drugače lahko izgovor, da si je lažje izposoditi ustreznico iz tujega jezika kot najti ustrezen slovenski izraz, povsem prevlada in tujke lahko – pod pokroviteljstvom vladne službe – kaj hitro povsem povozijo slovenski jezik.

Dodatno fazo standardizacije slovenskih terminov (s slovenjenjem, kjer je mogoče in smiselno) bi v *Evrotermu* lahko uvedli vsaj za sprotno vnašanje, še koristneje za prevajalce, ki bazo uporabljajo, in za kakovost baze pa bi bilo tudi standardiziranje že vnesenih slovenskih ustreznic. Čeprav je to po zagotovilih odgovornih za bazo trenutno neizvedljiva naloga, bi morda vendarle lahko razmislili, kako jo izpeljati, saj bi tako dejansko dobili izjemno kakovosten in uporaben spletni slovar slovenskega in tujih jezikov.

Problem pomanjkanja standardizacije se kaže tudi v bazi *Evrokorpus*. Ta problem ne izvira iz baze, ampak iz kakovosti prevajanja pravnih besedil v Sloveniji nasploh, kjer standardizacija terminov očitno ni med prednostnimi nalogami – *Evrokorpus* samo odseva te razmere. Res je, da je to baza javno objavljenih besedil in da ne bi bilo smiselno, če bi se besedila, objavljena v *Evrokorpusu*, razlikovala od izvirnih prevodov teh besedil, saj bi tako oba, baza in korpus, torej zbirka besedil, ki kaže dejansko rabo jezika, izgubila pomen. Morda pa bi lahko bazo nadgradili in poleg besedil, kot se pojavljajo v različnih virih, navedli nekakšne opombe, ki bi opozarjale na manj zaželeno termine in navajale ustrežnejše – to bi *Evrokorpus* povzdignilo iz korpusa besedil v še koristnejši pripomoček, saj bi prevzel tudi funkcijo pravopisa in neznansko olajšal delo prevajalcev ter prispeval k izboljšanju kasnejših prevodov.

Termini, ki sem jih analiziral, so bili v *Evrotermu* in *Evrokorpusu* prevedeni z eno do 17 ustreznici; s petimi ekvivalenti ali več je bilo od 82 terminov prevedenih 15 terminov, z desetimi ekvivalenti ali več pa pet terminov. Ti podatki že

brez nadaljnje obravnave nakazujejo neustrezno stanje, saj naj v jeziku za posebne namene ne bi bilo besed ali besednih zvez, ki bi imele tako širok pomen, da bi morale biti v drug jezik prevedene s tako številnimi ustreznici. V kasnejši obravnavi sem zato skušal glede na svoje terminološko znanje in poznavanje prava izločiti čim več ustreznice za posamezen termin. Analiziral sem pomen posameznih terminov in predlaganih ustreznice ter preučil, koliko ustreznice je glede na pojavljanje v različnih kontekstih res potrebnih. Od 52 terminov, ki so bili prevedeni z več ustreznici, mi je uspelo za 34 terminov določiti eno samo slovensko ustreznico, ki je ustrezala vsem pomenom izvirnega angleškega termina in je bila uporabna v vseh kontekstih, navedenih v *Evrokorpusu*. Večinoma je bila to ustreznica, ki se je najpogosteje pojavljala kot prevod izbranega termina v *Evrokorpusu*, v približno tretjini primerov pa je bila primernejša ustreznica, ki sicer ni bila najpogosteje uporabljena. Za nekaj terminov sem presodil, da nobena od ustreznice, ki so bile navedene v *Evrotermu* in *Evrokorpusu*, ni primerna, in sem zato predlagal novo – v nekaj primerih je šlo za ustreznice, ki jih uporabljamo za prevod drugega termina, nekatere niso bile poslovenjene, čeprav bi lahko bile, nekatere so bile nepotrebno dolge in zapletene. Če bi se bolje spoznal na pravo ali bi imel pri delu strokovno pomoč, bi verjetno število ustreznice lahko zmanjšal še za več terminov.

Podatki o obdelanih terminih so zajeti v preglednici. Ustreznice, ki jih za posamezen termin predlagata *Evroterm* in *Evrokorpus*, sem po analizi kontekstov, v katerih se posamezen termin pojavlja, razdelil na ustrezne in neustrezne, v preglednici pa sem navedel tudi število vseh ustreznice, ki se za posamezen termin pojavljajo v obeh bazah. S krogcem (°) sem označil ustreznico, ki se v *Evrokorpusu* za posamezen termin najpogosteje pojavlja; včasih se dve ali več ustreznice pojavlja enakovredno in v teh primerih sem s krogcem označil vse najpogosteje uporabljene ustreznice. Če se mi ustreznice, ki so navedene v obeh bazah, niso zdele primerne, sem predlagal nove. Z zvezdico (*) sem označil termine, pri katerih zaradi pomanjkanja definicij in premalo kontekstov nisem mogel preveriti primernosti ustreznice. Pri teh sem vse uporabljene ustreznice navedel kot primerne.

Pisno prevajanje	Št. ustreznih, navedenih v bazah	Primerne ustreznice	Neprimerne ustreznice	Predlagana nova ustreznica
application of laws	1	uporaba zakonov	-	-
application of legislation	2	uporaba zakonodaje°; izvajanje zakonodaje°	-	-
check on legality	1	preverjanje zakonitosti	-	-
civil law	1	civilno pravo	-	-
common law*	2	običajno pravo°; obče pravo°	-	-
Community law	6	pravo Skupnosti°	zakonodaja Skupnosti; pravni red Skupnosti; pravni akti Skupnosti; pravni predpisi Skupnosti; zakon Skupnosti	-
Community legislation	4	zakonodaja Skupnosti°	predpisi Skupnosti; pravila Skupnosti; pravo Skupnosti	-
control of legality	1	nadzor zakonitosti	-	-
domestic law	8	domače pravo	nacionalna zakonodaja°; domača zakonodaja; notranja zakonodaja; nacionalno pravo; nacionalni predpisi; nacionalni pravni predpisi; notranje pravo	-
examine the legality	1	preveriti zakonitost	-	-
illegal	7	nezakonit°; prepovedan; na črno	ilegalen; nelegalen; protizakonit; nedovoljen	-
illegal activity	4	nezakonita dejavnost; nezakonito ravnanje	nezakonito dejanje°; nedovoljena dejavnost	-
illegal immigrant	3	nezakonito priseljena oseba°	ilegalen migrant°; tujec, ki je nezakonito vstopil°	-

Pisno prevajanje	Št. ustreznih, navedenih v bazah	Primerne ustreznice	Neprimerne ustreznice	Predlagana nova ustreznica
illegal immigration	4	nezakonito priseljevanje	ilegalna migracija°; ilegalna imigracija; nezakonita migracija	-
illegal measure	1	nezakonit ukrep	-	-
illegal sway	1	protizakonita podreitev osebe	-	-
illegal trade	2	-	nezakonita trgovina°; nedovoljen promet	nezakonito trgovanje
internal law	6	notranje pravo	notranja zakonodaja°; nacionalna zakonodaja; nacionalni predpisi; nacionalno pravo; nacionalni zakoni	-
internal legislation	4	notranja zakonodaja°	nacionalna zakonodaja; notranji predpisi; domača zakonodaja	-
international law	2	mednarodno pravo°	mednarodna zakonodaja	-
law	7	zakonodaja°; zakon; pravo; pravna ureditev	predpis; pravni akt; pravni red	-
law and order	6	javni red in mir°	javni red; red in mir; zakonitost in red; javna varnost; pravo in red	-
law enforcement*	8	pregon°; kazenski pregon; izvajanje zakona; odkrivanje in pregon; sodni pregon; uveljavljanje zakona; izvršilen	policijski	-
law enforcement agency*	3	organi pregona°; organi kazenskega pregona; organi odkrivanja in pregona	-	-

Pisno prevajanje	Št. ustreznih, navedenih v bazah	Primerne ustreznice	Neprimerne ustreznice	Predlagana nova ustreznica
law enforcement authority*	3	organi pregona°; organi sodnega pregona; organi odkrivanja in pregona	-	-
law enforcement official	1	uslužbenec organov pregona	-	-
law enforcement service	2	služba kazenskega pregona	organ kazenskega pregona°	-
lawful	5	zakonit°; zakonitost	zakonski; legalen; pravilen	-
lawyer	2	pravnik	odvetnik°	-
legal*	15	praven°; zakonski; soden; zakonit; pravniško; zakonsko določen; predpisan; javnopraven; pravno formalen; uraden; overjen; primeren; pravno-organizacijski; na področju predpisov	fizičen	-
legal capacity	2	pravna sposobnost°; pravna in poslovna sposobnost	-	-
legal certainty	2	pravna varnost°	pravna gotovost	-
legal cooperation	2	pravno sodelovanje°	pravna pomoč	-
legal instrument	11	pravni instrument°	predpis; pravni akt; zakonski instrument; pravni instrument; zakonodajni instrument; zakonski predpis; zakonsko sredstvo; pravna listina; pravni dokument; pravni element	-
legal means	4	pravna sredstva°	pravno sredstvo; pravni posel; zakonito	-

Pisno prevajanje	Št. ustreznih, navedenih v bazah	Primerne ustreznice	Neprimerne ustreznice	Predlagana nova ustreznica
legal opinion	1	pravno mnenje	-	-
legal order	1	pravni red	-	-
legal person	3	pravna oseba°	javnopravna oseba; oseba javnega prava	-
legal practice	1	pravna praksa	-	-
legal regulation	3	pravni predpis°; predpis	zakonska ureditev	pravna ureditev
legal remedy	1	pravno sredstvo	-	-
legal status	3	pravni status°	pravni položaj; status	-
legal system	5	pravni sistem°	pravni red; notranjepravni sistem; pravna ureditev; ustavna pravila	-
legal tender	1	zakonito plačilno sredstvo	-	-
legalisation	3	-	overitev°; legalizacija°; zakonodaja	uzakonitev
legality	3	zakonitost°	pravna veljavnost; dopustnost	-
legality and regularity	1	zakonitost in pravilnost	-	-
legally	17	zakonito°; po zakonu; v skladu z zakonom; zakonit; z zakonom	pravno; zakonsko; imeti zakonsko pravico; zakonski; zavezovati; uradno; legalno; zavezujoč; pooblaščen; praven; javno objavljen; dopustno	-
legally and substantially coherent	1	pravno in vsebinsko skladen	-	-
legally committed	1	-	zavezovati°	pravno zavezovati
legally defined position	1	-	zakonski položaj	pravni položaj; z zakonom določen položaj
legally entitled	1	imeti zakonsko pravico	-	-
legally fixed	1	zakonito določen	-	-

Pisno prevajanje	Št. ustreznih, navedenih v bazah	Primerne ustreznice	Neprimerne ustreznice	Predlagana nova ustreznica
legally identifiable body	1	pravno prepoznaven organ	-	-
legally made public	1	javno objavljen	-	-
legally notifiable disease	2	bolezen, ki jo je treba po zakonu prijaviti°	bolezen, ki jo je treba prijaviti°	-
legally protected	2	pravno zaščiteno°	zavarovano°	-
legally qualified*	2	imeti pravno izobrazbo°; pravno usposobljen°	-	-
legally regulated short-time	1	zakonsko urejen skrajšani delovni čas	-	-
legally represent	1	zastopati po zakonu	-	-
legally valid	1	pravno veljaven	-	-
legally-binding decision	1	pravno obvezujoča odločitev	-	-
legally-held weapons	1	-	zakonito hranjeno orožje	dovoljeno orožje
legislate	1	izdajati predpise	-	-
legislation	7	zakonodaja°	zakoni; predpisi; pravni predpis; zakonodajni predlog; pravna ureditev; zakonodajni akt	-
legislative	9	zakonodajen°; zakonski; zakon; zakonodaja	praven; predpis; na področju zakonodaje; zakonsko predpisani; normativen	-
legislative approximation	2	-	zakonodajno prilagajanje°; zakonodajno približevanje	približevanje zakonodaje
legislative authority	2	zakonodajni organ°; zakonodajna oblast	-	-
legislative harmonization	1	zakonodajno usklajevanje	-	-

Pisno prevajanje	Št. ustreznih, navedenih v bazah	Primerne ustreznice	Neprimerne ustreznice	Predlagana nova ustreznica
legislative instrument	3	zakonodajni instrument	predpis°; zakonski akt	-
legislative measure	5	zakonodajni ukrep°	upravni ukrep; predpis zakonodaje; ukrep; zakonski ukrep;	-
legislative proceeding*	1	zakonodajni postopek	-	-
legislative procedure	3	zakonodajni postopek°	zakonit postopek; postopek sprejemanja zakonov	-
legislative provision	5	zakonodajna določba°	pravni predpis; zakonodaja; zakonska določba; predpis	-
legislator	2	zakonodajalec°	zakonodaja	-
legitimate	10	zakonit°; zakonski	legitimen; upravičen; pravno utemeljen; dovoljen; pravno upravičen; utemeljen; zakonski; praven; tehten	-
national law	17	nacionalno pravo	nacionalna zakonodaja°; nacionalni zakon; nacionalni predpis; notranja zakonodaja; zakonodaja; zakon; državna zakonodaja; notranje pravo; zakonodaja države; državni zakoni; domače pravo; nacionalna določba; nacionalni izvedbeni predpis; notranji zakoni; domača zakonodaja; državno pravo	-

Pisno prevajanje	Št. ustreznih, navedenih v bazah	Primerne ustreznice	Neprimerne ustreznice	Predlagana nova ustreznica
national legislation	9	nacionalna zakonodaja°	zakonodaja; notranja državna zakonodaja; nacionalni predpisi; domača zakonodaja; zakonodaja posamezne države; predpisi; zakonodaja na ravni države; nacionalno pravo	-
secondary law	1	sekundarno pravo	-	-
secondary legislation	5	sekundarna zakonodaja°	drugotna zakonodaja; izvedbena zakonodaja; predpisi sekundarne zakonodaje; predpisi	-
unlawful	3	nezakonit; nedovoljen; protipraven	-	-
the rule of law	3	vladavina prava	pravna država°; načela pravne države	-

ZAKLJUČEK

Naj še enkrat poudarim, da sta bazi *Evroterm* in *Evrokorpus* neprecenljivi za slovenske strokovne prevajalce in za druge uporabnike, saj močno presegata uporabnost vseh tiskanih slovarjev in tudi vseh drugih spletnih prevajalskih pripomočkov. Hkrati pa je tudi res, da bi se ju dalo še precej izboljšati, saj se v sedanjem stanju nanju ni mogoče povsem zanesti.

Glavna težava obeh baz je pomanjkanje skrbi za standardizacijo terminov. V različnih besedilih se zato za isti termin pojavljajo različne ustreznice, to pa bistveno krni razumevanje prevedenih besedil in sploh kakovost prevajanja. Seveda je nekatere termine nujno prevajati z več ustreznici, saj se pomenska polja besed v različnih jezikih pogosto ne prekrivajo povsem, kljub temu pa je številnost ustreznih za posamezne termine v bazah *Evrokorpus* in *Evroterm* pretirana.

Menim, da bi bilo mogoče težave rešiti z uvedbo dodatne faze preverjanja vnosov v spletnih bazah, pri kateri bi si prizadevali predvsem za standardizacijo ustreznih. V tej fazi bi morali ustvarjalci preučiti vse predlagane ustreznice za

nov vnos (če bi se dalo, pa tudi tiste, ki so za posamezen termin že navedene v obeh bazah), jih analizirati v različnih kontekstih, v katerih se pojavljajo, in se odločiti za najprimernejšo(e). Pri tem bi morali upoštevati terminološka priporočila ISO o transparentnosti slovenskih terminov, njihovi konsistentnosti, primernosti, jedrnatosti in slovnični pravilnosti ter se izogibati nepotrebnim tujkam. V *Evroterm* bi nato lahko vnesli le najprimernejšo ustreznico (ali ustreznice), v *Evrokorus* pa bi lahko pri objavljenih besedilih neprimerne ustreznice opremili s priporočilom primernejše ustreznice.

Viri

- Cabré, M. T. 1999. *Terminology: Theory, Methods and Applications*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishinh Company.
- International Standard Organisation. 2003. *Slovenski standard SIST ISO 704: 2003. Terminološko delo – Načela in metode. Terminology Work – Principles and Methods*. Geneva: ISO Copyright Office.
- Lajovic, J. 1999. »Jezikovne tehnologije. Vsi različni, vsi enakopravni tudi v informacijski družbi?« V *Delo, Sobotna priloga*. 30. april, 1999. [Spletna različica]. Dostopno na: <http://nl.ijs.si/sdjt/bib/jt-delo.html> (8. 8. 2005)
- Novak, M. 2004. *Mostovi prava: utrinki iz anglosaškega pravnega izrazoslovja*. Ljubljana: GV Revije: Pravna praksa.
- Petrović, D. 2005. *Lexical Contrastive Analysis of Selected Lexical Elements in Texts from the Evrokorus Database*. Diplomsko delo. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za angleški jezik in književnost.
- Željko, M. 2002. »Pripomočki na spletu za prevajalce zakonodaje EU.« V *Jezikovna tehnologija. Zbornik B 5. mednarodne multikonference*. [Spletna različica]. Dostopno na: <http://nl.ijs.si/isjt02/zbornik/sdjt02-05zeljko.pdf> (31. 7. 2005)